

การพัฒนาโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

Developing Training Programs to Enhance Positive Attitude toward the ASEAN Community and Self-responsibility For Students in the 6th Grade Naku Distric Kalasin

ศิริพร ชูอารมณ¹, สมบัติ ท้ายเรือคำ²
Siriporn Chooarerom¹, Sombat Tayraukham²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อทดลองใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 21 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง แบบสำรวจสภาพปัญหาจากการจัดกิจกรรมสัปดาห์อาเซียนการเรียนการสอนอาเซียน แบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.375 – 0.793 และแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.411 – 0.893 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measure MANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและมีความชื่นชมพร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และตระหนักในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนตระหนักในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Education Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและความชื่นชมพร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2. โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถูกสร้างขึ้นโดย กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ นำเอากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการมีส่วนร่วม ขั้นที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการและขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก 3. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนมีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมฝึกตน เจตคติทางบวก ประชาคมอาเซียน ความรับผิดชอบต่อตนเอง

Abstract

The purposes of this study were to ; 1) Study the status and problem of an through attitude the ASEAN community for grade 6 students. 2) Develop training programs to enhance their positive attitude towards the ASEAN community and self-responsibility for grade 6 students. 3) Experiment training program to enhance their positive attitude towards the ASEAN community and self-responsibility for grade 6 students. The samples of this study were 21 students. They were selected though cluster random sampling method. The research instruments used in the study were the Training programs to enhance their positive attitude towards the ASEAN community and self-responsibility. Surveys of problems from the event ASEAN week. Learning ASEAN. Measuring a positive attitude towards the ASEAN community scale with discriminating power ranging 0.375 – 0.793 and Measuring self-responsibility scale with discriminating power ranging 0.411 – 0.893 and a reliability of 0.973. The statistics used for analyzing the collected data were mean, standard deviation, and One-way repeated measure MANOVA The study showed that 1) Study of the attitude of the ASEAN community condition survey found that teachers have trouble understanding, Interested to attend the event and have admired and awareness in preparation the ASEAN community, the levels are minimal. The students realized in preparation, understanding about . Attention to participation and appreciation the ASEAN community, the levels are minimal 2) Training programs to enhance their positive attitude toward the ASEAN community and self-responsibility for grade 6 students was created by. Activities focus on the students involved and take action. Remove group activities used in the event. Stage one consists of two steps leading to the involvement step 3 step 4 step by step analysis and application of the five-stage process and evaluation. By 5 experts have evaluated the overall level more

appropriate. 3) Students attend their training programs have a positive attitude toward the ASEAN community and self-responsibility. After the training program, and after their two-week training program than before their training program. Statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Training program, positive attitude, ASEAN community, Self-responsibility

บทนำ

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1967 ประกอบด้วย ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน ลาว เวียดนาม พม่า และกัมพูชา (การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. 2555: 3) ซึ่งคนไทยทุกคนต้องมีความตระหนักรู้และมีความพร้อมในการกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ที่สอดคล้องกับนโยบายในการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งสร้างคนไทยยุคใหม่ให้มีความรู้ความดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. 2555: 8)

การพัฒนา การเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบความสำเร็จก้าวสู่เวทีอาเซียนได้จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายได้แก่คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนให้ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ ซึ่งเจตคติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคล

เจตคติเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคติเปลี่ยนแปลงได้ แต่ต้องมีหลักการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติเป็นคุณลักษณะภายในที่มีความคงทน หากใช้วิธีไม่เหมาะสมนอกจากจะไม่ทำให้เจตคติเกิดการเปลี่ยนแปลงอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกุณลักษณะภายใน

และพฤติกรรมของบุคคลทางลบด้วย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กำหนดว่าควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: 19)

ดังนั้น จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียน พบว่านักเรียนมีความรู้จากการจัดกิจกรรม ได้รับทักษะ/กระบวนการ แต่ในด้านเจตคติซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นและมีความสำคัญอย่างมากในการปรับตัวให้เข้ากับการเป็นพลเมืองอาเซียนนั้นนักเรียนยังไม่มีสมาธิตั้งใจพอ ยังไม่ให้ความสนใจ ความชื่นชม และจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของกิจกรรมนักเรียนนั้น พบว่า กระบวนการจัดกิจกรรมยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากผู้เรียนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น ไม่มีความเห็นอกเห็นใจขาดความสามัคคี ดังนั้นในการส่งเสริมทั้งในด้านเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กนั้น กิจกรรมอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้ดี คือ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546: 148) กล่าวว่า การให้ประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการที่ดี เหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาตัวบุคคลและกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติแม้ว่า

การสร้างสถานการณ์จำลองก็ตามก็ยังสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองต่อไปจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม วัฒนธรรมหรือประเพณีชนชาติในอาเซียน มีความรู้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อก้าวเป็นพลเมืองอาเซียนต่อไป

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อทดลองใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมตามกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และหลังสิ้นสุดการ

เข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองผ่านไป 2 สัปดาห์ มีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมตามกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 23 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 274 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนางามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 21 คน วิธีการได้มากลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มทั้งอำเภอ โดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555: 57-58)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 14 กิจกรรม รวมเวลา 14 ชั่วโมง

2. แบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ จำนวน 31 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.375 – 0.793 และแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.411 – 0.893 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973

3. แบบสำรวจสภาพปัญหาจากการจัดกิจกรรมสัปดาห์อาเซียน การจัดการเรียนการสอนอาเซียนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 12 ข้อ

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ในการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อนตนเองรวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการสำรวจสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 12 ข้อ จากกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงมีจำนวน 90 คน คือครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 22 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 68 คน

2. ขั้นก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นและใช้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre - test)

3. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกตนตามโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการจัดกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ เป็นเวลา 14 ชั่วโมง

4. ขั้นหลังการทดลอง หลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมดำเนินการทำแบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเองฉบับเดิม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและใช้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post - test)

5. ขั้นทำการวัดซ้ำ หลังจากให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเองหลังการทดลอง (Post - test) ผู้วิจัยได้เว้นระยะ 2 สัปดาห์แล้วให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเองฉบับเดิมอีกครั้ง (Follow up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยหาค่าร้อยละจากการตอบแบบสำรวจสภาพปัญหาแยกเป็นกลุ่มครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง และประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฝึกตนด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์พหุคูณเปรียบเทียบความแตกต่างของเจตคติทางบวกต่อการเข้า

สู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และความรับผิดชอบต่อตนเอง และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง 2 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ One-way repeated measure MANOVA

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัญหาเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จากการจัดกิจกรรมสัปดาห์อาเซียน การจัดการเรียนการสอนอาเซียน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า จากการจัดกิจกรรม ครูจำนวน 22 คนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและมีความชื่นชมพร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และครูตระหนักในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด นักเรียนจำนวน 68 คน ตระหนักในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและมีความชื่นชมพร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่า ครูจำนวน 22 คน คิดว่ากิจกรรมส่งเสริม

ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ฝึกให้มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด นักเรียนจำนวน 68 คน คิดว่ากิจกรรมฝึกให้มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น กิจกรรมส่งเสริมให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นคนอื่น และกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถูกสร้างขึ้นโดย กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ นำเอากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ชั้นนำ ชั้นที่ 2 ชั้นการมีส่วนร่วม ชั้นที่ 3 ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นที่ 4 ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการและชั้นที่ 5 ชั้นประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อน - หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง 2 สัปดาห์ ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อน - หลังการใช้โปรแกรมฝึกตน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ One-way repeated measure MANOVA

ตัวแปร	การทดสอบ					
	ก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตน		หลังการใช้โปรแกรมฝึกตน		หลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์	
	X	S	X	S	X	S
เจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ATE)	2.156	0.129	4.058	0.269	4.033	0.340
ความรับผิดชอบต่อตนเอง (SRB)	2.183	0.151	4.184	0.353	4.138	0.371

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.1 เมื่อทดสอบแยกตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา คือ เจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และความรับผิดชอบต่อตนเอง ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อน - หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์

ตัวแปร	Measure	SS	df	MS	F	Sig.
เจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	ATE	49.984	2	24.992	326.989	0.000
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	SRB	54.813	2	27.407	260.163	0.000

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง หลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ และก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบ

ต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อน – หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง 2 สัปดาห์ ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อน-หลังการใช้โปรแกรมฝึกตนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง 2 สัปดาห์

ตัวแปร	ช่วงเวลาที่ใช้เปรียบเทียบ		ผลต่างของคะแนนเฉลี่ย (I-J)	Sig.
	(I) Time	(J) Time		
เจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	1	2	-1.902	0.000
	1	3	-1.877	0.000
	2	3	0.025	0.818
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	1	2	-2.001	0.000
	1	3	-1.955	0.000
	2	3	0.046	0.121

จากตาราง 3 พบว่า 1. เจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1) คะแนนหลังการใช้โปรแกรมฝึกตน (Post-test: 2) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตน (Pre-test: 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

2) คะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ (Follow up: 3) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

3) คะแนนหลังการใช้โปรแกรมฝึกตน (Post-test: 2) กับคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ (Follow up: 3) ไม่แตกต่างกัน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง 1) คะแนนหลังการใช้โปรแกรมฝึกตน (Post-test: 2) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึกตน (Pre-test: 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 2) คะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2

สัปดาห์ (Follow up: 3) สูงกว่าคะแนนก่อนการ
ใช้โปรแกรมฝึกตน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 3) คะแนนหลังการใช้
โปรแกรมฝึกตน (Post-test: 2) กับคะแนนหลัง
เข้าร่วมโปรแกรมฝึกตน 2 สัปดาห์ (Follow up:
3) ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม
ฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำมา
อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหา
เจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปัญหาที่
เกี่ยวข้องกับเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียน ได้แก่ นักเรียนไม่มีความเข้าใจพอ ไม่
ให้ความสนใจและไม่ให้ความชื่นชมต่อการเป็น
ประชาคมอาเซียนทำให้ไม่มีความพร้อมต่อการ
เข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาก
ที่สุดคือครูผู้สอนที่ต้องมีการเตรียมความพร้อม
ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนานวัตกรรม
การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนสู่ประชาคมอาเซียน
การสร้างความตระหนักความภูมิใจในความเป็น
อาเซียน ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการ
เข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในด้านความรู้ความ
เข้าใจ ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม
ต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของพรศ ทิวารัตย์ (2555: 47 - 48)
ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการ
บริหารจัดการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสัตหีบ
เขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สู่ประชาคมอาเซียน ประมวล เช่นนอก (2555:

87) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การ
เป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา ในอำเภอ
ลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา เขต 7

2. โปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติ
ทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความ
รับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและการประเมินโครงสร้าง
โปรแกรมฝึกตน มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ใน
ระดับเหมาะสมมากทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมฝึก
ตนถูกสร้างขึ้นและพัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน
และมีระบบวิธีการที่เหมาะสม โดยวิเคราะห์
แนวคิดทฤษฎีจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง นำ
ข้อมูลที่ได้มากำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ
ของแต่ละกิจกรรม โดยกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนมี
ส่วนและลงมือปฏิบัติจริง สร้างกิจกรรมโดยนำ
กระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการใช้ตัว
แบบสัญลักษณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรม สร้าง
โปรแกรมฝึกตนสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
และจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละครั้งพร้อมทั้ง
จัดทำคู่มือการใช้แล้วนำเสนอให้ประธานกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาความครบถ้วน
ครอบคลุมเนื้อหา รูปแบบและการใช้ภาษาแล้ว
ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์ นำโปรแกรมฝึกตนที่ได้รับ
การปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความ
สอดคล้องของโปรแกรมฝึกตน และความเหมาะสม
ของโครงสร้างโปรแกรมฝึกตนว่าครอบคลุมเรื่อง
ที่จะวัดหรือไม่ โบเยล (วราพร โพธิ์ศรีประเสริฐ,
2545: 37 ; อ้างอิงมาจาก Boyle, 1981)
ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการ
พัฒนาโปรแกรมสรุปได้ดังนี้ 1) การสร้างปรัชญา
พื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม 2) การวิเคราะห์

สถานการณ์ปัญหา ความต้องการหรือสิ่งที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมกังวลห่วงใย 3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ 4) ระดับทางสติปัญญาและสถานภาพทางสังคมของผู้เข้าร่วมโปรแกรม 5) ศึกษาแหล่งข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 6) การยอมรับเรื่องข้อจำกัดเกี่ยวกับสถาบันและบุคคล 7) ระดับความยืดหยุ่นของการวางแผนโปรแกรม 8) การเลือกและการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์เรียนรู้ 9) การประเมินประสิทธิภาพผล และผลกระทบ 10) การเลือกวิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเหมาะสมโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือก ซึ่งโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) รองรับ ซึ่งการเกิดเจตคติมีผลมาจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การเสริมแรงและการเลียนแบบซึ่งการเรียนรู้จะทำให้เกิดเจตคติและประเมินได้ทั้งทางบวกและทางลบ ความรับผิดชอบต่อตนเองมีทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget รองรับซึ่งเกี่ยวข้องกับขั้นการมีจริยธรรมด้วยตนเองเป็นการพัฒนาของเด็กที่วัยสูงกว่า 8 ปี ความรู้ความเข้าใจของเด็กจะพัฒนามากขึ้น เข้าใจในเรื่องนามธรรมมากขึ้น ใช้เหตุผลมากขึ้น เด็กในวัยนี้จะเข้าใจเรื่องความร่วมมือ การตอบแทน การยอมรับนับถือกัน และสามารถจะเข้าใจได้ว่า ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่ใช่สิ่งตายตัว แต่เป็นเรื่องที่มีพื้นฐานมาจากการให้และการรับ ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นได้ จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคซึ่งประกอบด้วยเกม อภิปราย กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและยังใช้การเรียนรู้จากการเลียนแบบโดยใช้ตัวแบบสัญลักษณ์มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฝึกฝนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนความรับผิดชอบต่อตนเอง จึงส่งผลให้โปรแกรมฝึกฝนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จิราวรรณ กองทุ่งมน (2553: 75 - 76) ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 สิริวรรณ ศุขอ่วม (2554: 172 - 176) ได้ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนโนนป่าจี่วิจิตรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาภาพลีนธุ์ เขต 1

3. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกฝนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเอง คะแนนหลังการใช้โปรแกรมฝึกฝน (Post - test) และคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกฝน 2 สัปดาห์ (Follow up) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึกฝน (Pre - test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย จากการตรวจสอบเอกสารและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกฝน พบว่า นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสูงขึ้น เห็นความสำคัญต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รู้สึกดีและพร้อมรับการเป็นพลเมืองอาเซียน และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้น ทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียน การตรงต่อเวลา การเอาใจใส่สุขภาพอนามัย ด้านความประพฤติ และด้านเศรษฐกิจส่วนตัว ซึ่งสังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน นักเรียนพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตัวเอง มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม ได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเนื้อหาในกิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ กองทุ่งมน (2553: 75 - 76) ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรม

เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่านักเรียนมีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรม 2 สัปดาห์มากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ชาติรี เรื่องทอง (2557: 84) ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียน หลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลองผ่านไป 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หากมีผู้ประสงค์จะนำโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองไปใช้ควรวิเคราะห์ถึงความใกล้เคียงของสภาพปัญหาของข้อมูลเบื้องต้น สภาพสังคมและชุมชน เพื่อให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพ

2. ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปปรับใช้กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีความเข้าใจยากเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกและมีความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียน

3. ผู้ที่จะนำโปรแกรมฝึกตนเพื่อเสริม

สร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองไปใช้ต้องศึกษารายละเอียดของโปรแกรมฝึกตนให้ชัดเจนตลอดจนทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมและควรปรับปรุงหรือยืดหยุ่น ในเรื่องของเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมให้เวลาเหมาะสม

4. นักเรียนไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อน ดังนั้นในระยะแรกของของการดำเนินการวิจัยนักเรียนจึงไม่กล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ครูต้องใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เล่นเกมให้ทุกคนมีส่วนร่วม ทายปัญหา การเสริมแรงด้วยรางวัล เป็นต้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความสนุกสนานไม่ตึงเครียด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลการเสริมสร้างเจตคติทางบวกต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียนที่เป็นแผนการพัฒนายั่งยืน และควรพัฒนาหลาย ๆ ด้านในระดับชั้นเรียน ต่างหน่วยงาน หรือสังกัดอื่น เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล หน่วยงาน

2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และสามารถติดตามพฤติกรรมของนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิราวรรณ กองทุ่งมน. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ประมวล เซ็นนอก. (2555). *การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา ในอำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. การศึกษาอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พรศ ทิวารัตชัย. (2555). *การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสัตหีบ เขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชนสู่ประชาคมอาเซียน*. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ราตรี เรืองเทือง. (2557). *การพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วราพร โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). *การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริวรรณ ศุขอร่าม. (2554). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 – 6 โรงเรียนโนนป่าจี้วิจิตรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.